

Carlos Ruiz
Zafón

Angelo
žaidimas

Carlos Ruiz
Zafón
Angelo
žaidimas

ROMANAS

Iš ispanų kalbos vertė
Pranas Bieliauskas

VILNIUS 2011

Joks rašytojas niekada neužmirš tos akimirkos, kai pirmą kartą sutiko paimti kelis skatikus ar mainais už savo istoriją išklaudyti kelių pagiriamųjų žodžių. Jis niekada neužmirš pirmo karto, kai savo kraujyje pajuto tuštybės nuodus ir patikėjo: jei jau niekas nepastebėjo, kad jis neturi talento, vadinasi, jo išsvajotoji literatūra jį galėtų aprūpinti stogu virš galvos, lėkšte karšto maisto dienos pabaigoje ir galop suteiktų tai, ko jis labiausiai trokšta – galimybę išvysti savo pavardę apgailėtiname popiergalyje, kuris, be abejo, tvirtų ilgiau nei jis. Rašytojas pasmerktas prisiminti šią akimirka, nes nuo tada jis žuvęs: jo siela jau įkainota.

Savo pirmą kartą patyriau vieną tolimą 1917 metų gruodį. Man buvo septyniolika, dirbau laikraštyje „Pramonės balsas“, vegetuojančiame į urvą panašiam pastate, kuriame kažkada buvo sieros rūgšties fabrikas. Iš jo sienų tebesismelkiantys gailūs garai ėdė baldus, drabužius, smegenis ir net batų padus. Dienraščio būstinė stūksojo už Pueblo Nuevo kapinių angelų ir kryžių miško; žiūrint iš tolo, jo siluetas susiliedavo su tolumoje stūksančių panteonų, o horizonto linija atrodė prismaigstyta daugybės kaminių ir fabrikų, dėl kurių virš Barselonos amžinai tvyrodamo raudona ir juoda prieblanda.

Tą vakarą, turėjusį pakeisti mano gyvenimo tėkmę, donas Basilijus Moragasas, laikraščio redaktoriaus pavaduotojas, jau visai baigiantis darbo dienai pasikvietė mane į redakcijos gale įsispraudusį kambarėlį, atstojantį jam ir kabinetą, ir rūkomąjį. Donas Ba-

silijus buvo grėsmingos išvaizdos vyras nepaprastai vešliais ūsais, nekenčiantis banalybių ir pritariantis teorijai, kad nevaržomas prievieksmių ir besaikis būdvardžių vartojimas būdingas iškrypėliams ir žmonėms, sergantiems avitaminoze. Jeigu pamatydavo, kad kuris nors redaktorius pernelyg linkęs į prozos puošmenas, pasiūsdavo jį trims savaitėms rašyti nekrologų. Ir jeigu po tokio apsisvalymo žmogelis vėl „atkrisdavo“, donas Basilijus visam laikui išsiūsdavo jį į „Namų židinio“ skyrių. Mes visi jo bijojome, ir jis tai žinojo.

– Ar kvietėte mane, done Basilijau? – nedrąsiai paklausiau.

Redaktoriaus pavaduotojas vogčiomis dėbtelėjo į mane. Supratęs jo žvilgsnį kaip įsakymą, įžengiau į prakaitu ir tabaku dvokiantį kabinetą. Redaktoriaus pavaduotojas įnirtingai kažką taisė, tai yra amputavo tekstą, ir keikėsi, tarsi manęs nebūtų. Nežinojau, ką daryti, pamačiau į sieną atremtą kėdę ir, žengęs kelis žingsnius, atsisėdau.

– O kas jums leido sėstis? – niurgztelėjo donas Basilijus, nepakeldamas akių nuo teksto.

Greitai atsitiesiau ir sulaikiau kvapą. Redaktoriaus pavaduotojas atsiduso, numetė raudonąjį pieštuką, atsikolė į kėslą atkalnę ir ėmė mane apžiūrinėti tarsi niekam netinkamą rakandą.

– Girdėjau, rašote, Martinai.

Nurijau seilę, o kai prasižiojau, iš burnos išsiveržė tik juokingas cyptelėjimas.

– Truputelį... aš nežinau. Noriu pasakyti – taip, rašau...

– Tikiuosi, geriau, nei kalbat. Ir ką gi jūs rašote, jei galiu paklausti?

– Detektyvines istorijas. Noriu pasakyti...

– Gerai. Supratau.

Donas Basilijus metė į mane nenusakomą žvilgsnį. Turbūt nebūtų labiau apsidžiaugęs, jei būčiau pasakęs, kad iš šviežio karvašūdzio lipdau figūrėles prakartėlėms. Dar sykį atsiduso ir gūžtelėjo pečiais.

– Vidalis sako, kad jums visai neblogai sekasi. Net turite talentą. Teisybė, šiuose kraštuose nelabai yra su kuo varžytis. Bet kad jau Vidalis sako...

Pedras Vidalis buvo „Pramonės balso“ žvaigždė. Jo savaitinė įvykių kronika buvo vienintelė skiltis, dėl kurios vertėjo skaityti laikraštį, be to, buvo išleidęs tuziną romanų apie Ravalio kvartalo gangsterių nuotykius aukštuomenės damų miegamuosiuose ir sulaukęs kuklaus populiarumo. Su nepriekaištingais šilkiniais kostiumais ir tvaskančiais itališkais mokasiniais Vidalis atrodė ir elgėsi kaip jaunas moterų numylėtinis iš dieninio kino seanso: visada kruopščiai sušukuoti šviesūs plaukai, lyg pieštuku nubrėžti ūsai ir lengvai bei dosniai dalijama šypsena – taip šypso si žmogus, kuris patogiai jaučiasi ir savo kailyje, ir pasaulyje. Jis priklausė šeimai, kurios protėviai susikrovė turtus Amerikoje, o grįžę suleido dantis į didelį ir gardų miesto elektrifikavimo pyrago gabalą. Jo tėvas, klanų patriarchas, buvo vienas didžiausių laikraščio akcininkų, todėl donui Pedrui redakcija buvo savotiška žaidimų aikštelė, į kurią jis užsukdavo tik nuvaikyti nuobodulio, mat per visą savo gyvenimą dirbti jam nereikėjo nė dienos. Ir jis beveik nesuko galvos, kad laikraštis praranda savo pinigų taip pat, kaip Barselonos gatvėse ką tik pasirodę nauji automobiliai – alyvą: daugybę titulų turinti Vidalių dinastija Ensanchės kvartale jau įnikusi kolekcionavo bankus ir žemės sklypus, dydžiu prilygstančius nedidelėms kunigaikštystėms.

Pedras Vidalis buvo pirmas žmogus, kuriam parodžiau savo kūrybos juodraščius, parašytus dar tais laikais, kai būdamas pienburnis dirbau redakcijoje – nešiojau kavą ir cigaretes. Jis visada man rasdavo laiko, perskaitydavo mano rašinius ir duodavo gerų patarimų. Ilgainiui paskyrė savo padėjėju ir leido spausdinti rašomąją mašinėlę jo tekstus. Vidalis man ir pasakė: jei norėčiau išbandyti savo likimą rusiškoje ruletėje, jis pasirengęs padėti ir nukreipti mano žingsnius teisingu keliu. Laikydamasis

žodžio, dabar atidavė mane į dono Basilijaus, laikraščio cerberio, nagus.

– Vidalis sentimentalus ir tebetiki šiais visai ne ispaniškais mitais, tokiais kaip meritokratija arba idėja, kad reikia suteikti šansą tam, kuris jo vertas, o ne eiliniam favoritui. Aptekęs turtais, jis gali sau leisti tokias lyrines utopijas. Jeigu turėčiau bent šimtąją dalį pinigų, kurių jis turi per daug, nieko kito neveikčiau, tik rašyčiau sonetus, ir mano gerumo bei žavesio užburti paukščiai atskristų palesti man iš delno.

– Ponas Vidalis – didis žmogus! – karštai užginčijau.

– Ir ne tik. Jis šventasis, nes, nors atrodo kaip badmirys, jis iš-tisas savaites suka man smegenis, koks tas redakcijos jaunėlis esąs darbštus ir talentingas. Jis žino, kad giliai širdyje aš švelnus kaip avinėlis, be to, man prisiekė – jeigu suteiksiu jums šią galimybę, padovanosias man dėžę cigarų. O kai Vidalis taip sako, tai man tas pat, kaip kad Mozė nusileistų nuo kalno su akmenine plokšte rankoje ir savo Apreiškimu. Žodžiu, kadangi dabar Kalėdos ir aš noriu, kad jūsų bičiulis visam laikui užsičiauptų, siūlau jums pradėti taip, kaip pradeda didvyriai: nepaisyti jokių audrų.

– Labai jums dėkoju, done Basilijau. Prisiekiu, kad nesigailėsite...

– Neskubėkit, vaikine. Beje, ką manote apie besaikį ir padriką prieviksmių ir būdvardžių vartojimą?

– Kad tai gėda, jų vartojimą turėtų sunorminti baudžiamasis kodeksas, – atsakiau su karingo atsivertėlio įsitikinimu.

Donas Basilijus pritariamai linktelėjo.

– Puiku, Martinai. Jūs turite aiškius prioritetus. Išgyvena tie šio amato atstovai, kurie turi prioritetus, bet ne principus. O štai ir planas. Sėskit ir dėkitės į galvą, nes dusyk nekartosiu.

Planas buvo toks. Dėl priežasčių, kurių donas Basilijus nesi-teikė išsamiau paaiškinti, paskutinis sekmadieninio laikraščio puslapis, tradiciškai skiriamas trumpam apsakymui ar kelionių

◆

*Įspėk mane, ir aš nuvesiu tave į slaptą vietą,
kur knygos niekada nemiršta
ir kur niekas negali jų sunaikinti.*

Carlos Ruiz Zafón (Karlosas Ruisas Safonas) gimė Barcelonoje 1964 m., užaugo Gaudi katedros bokštų šešėlyje. Atrodo, kad aukštyn besiveržianti paslaptinga architektūra padarė būsimam autoriui didžiulį įspūdį, nes baisias, paslapčių kupinas istorijas rašyti jis pradėjo dar mokykloje, būdamas aštuonerių, ir, jo paties žodžiais, niekada nesiliovė to daryti.

2001 m. parašytas jo romanas „Vėjo šešėlis“ (lietuviškai 2001 m. išleido „Tyto alba“) tapo geriausiai pasaulyje parduodama ispanų literatūros knyga, ji išversta į daugiau nei 30 kalbų ir nenustoja jaudinti viso pasaulio skaitytojų.

„Angelo žaidimas“ glaudžiai siejasi su „Vėjo šešėliu“: vėl svaiginanti Barcelona, vėl Užmirštų knygų kapinės. Vėl daugybė šio romano gerbėjų, tvirtinančių, kad jis toks pat nuostabus kaip „Vėjo šešėlis“. Vėl paslaptys, mirtis ir meilė. Barcelona XX a. pradžioje: jaunas laikraščio reporteris Davidas Martinas gauna savo gyvenimo šansą: jam leidžiama laikraštyje spausdinti savo „Barselonos paslaptis“. Skaitytojai greitai pamėgsta siaubingas ir mįslingas istorijas, tačiau sėkmė turi savo kainą...

Greitai Davidas imasi nebe apsakymų, o romano, tačiau gyvenimas skurdžiame pensione ir meilė be atsako jam pakerta sveikatą. Bet vieną dieną jis gauna labai keistą pasiūlymą iš keisto leidėjo; tai viltis išsikapstyti ar sandoris su velniu?

„Angelo žaidimas“ – savotiška pasaka, meilės, detektyvo ir siaubo romanų mišinys. Knyga apie meilę, knygas ir jų rašymą. Aistrą istorijoms, virstančioms tikrove. Pasakojama taip gudriai ir su tokiu įkarščiu, kad skaitytojas nebegali atskirti fikcijos nuo realybės, paslaptingos vietos ir metafiziniai įvykiai kelia įtampą tol, kol viskas virsta žūtibūtine kova tarp mirties ir gyvenimo.

